

РОЛЬ РОСЛИНОЇДНИХ РИБ У ПІДТРИМАННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ РІВНОВАГИ ПРИРОДНИХ ВОДОЙМ УКРАЇНИ

М. І. Бургаз, marynaburhaz@gmail.com, Одеський національний університет ім.

І.І. Мечникова, м. Одеса

С. Ю. Рекечинський, marynaburhaz@gmail.com, Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова, м. Одеса

Рослиноїдні риби відіграють важливу роль у функціонуванні екосистем природних водойм, особливо в Україні, де річки, озера і водосховища мають значне екологічне та економічне значення. Ці види риб, споживаючи водорості та іншу рослинність, допомагають підтримувати баланс у водних екосистемах, регулюючи розвиток рослинності і запобігаючи процесам евтрофікації.

Рослиноїдні риби, такі як білий амур, споживаючи водорості та макрофіти, допомагають запобігти надмірному заростанню водойм рослинністю. Це особливо важливо для штучних водосховищ та ставів, де без природних регуляторів рослинність може швидко розростатися, створюючи проблеми для рибальства та інших напрямів водокористування. Товстолобики, харчуючись фітопланктоном, сприяють зниженню концентрації водоростей, що запобігає процесам евтрофікації водойм. Евтрофікація призводить до погіршення якості води, зменшення концентрації розчиненого кисню та загибелі риб, що може серйозно порушити екологічну рівновагу водойм.

Рослиноїдні риби, зокрема товстолобики, знижують рівень фітопланктону, що позитивно впливає на прозорість води. Покращена прозорість води сприяє розвитку екосистем, зокрема підвищенню біорізноманіття, та дозволяє збільшити світлопроникність, що необхідно для збереження природних водних екосистем. Також, рослиноїдні риби відіграють важливу роль у трофічних ланцюгах водойм, забезпечуючи підтримання балансу між різними рівнями мережі живлення. Вони постають проміжною ланкою між первинними продуцентами (рослинами) та хижаками, які контролюють чисельність інших видів риб.

В Україні активно використовують білого амура і товстолобика для очищення водойм від надмірної кількості водоростей і мікроскопічних водних рослин. Це дозволяє знизити потребу в хімічних методах очищення водойм та зберегти при-

родний баланс. Розведення і використання рослиноїдних риб для біологічної меліорації також має економічну вигоду. По-перше, це зменшує витрати на хімічні засоби очищення води. По-друге, такі риби можуть бути використані як джерело цінного рибного продукту, що сприяє розвитку рибного господарства та зростанню економічної ефективності водних ресурсів.

Незважаючи на позитивні аспекти використання рослиноїдних риб, їх надмірне розведення може призвести до порушення балансу у водоймах. Наприклад, білий амур, за надмірної чисельності, може знищити не лише небажану рослинність, але й важливі для екосистеми види водяних рослин. Це може негативно вплинути на різноманіття флори і фауни водойм.

Рослиноїдні риби можуть вступати в конкуренцію з іншими видами за кормові ресурси. У випадку з товстолобиком, велика його чисельність може призвести до зменшення фітопланктону, що є основним джерелом їжі для багатьох інших видів риб. Це може негативно вплинути на біорізноманіття водойм.

В Україні білий амур і товстолобик активно використовуються у великих водосховищах на річках Дніпро, Дністер та в ставових господарствах для регулювання рослинності та боротьби з евтрофікацією. Це допомагає підтримувати екологічну рівновагу водойм та знижувати витрати на їхнє технічне обслуговування.

На багатьох водоймах України були реалізовані програми з інтеграції рослиноїдних риб для біологічної меліорації. Ці програми сприяють покращенню стану водойм, підвищенню їхньої біопродуктивності та відновленню природних екосистем.

Рослиноїдні риби відіграють важливу роль у підтриманні екологічної рівноваги природних водойм України. Вони допомагають контролювати рослинність, знижувати ризики евтрофікації, покращувати якість води та підтримувати біологічну рівновагу екосистем. Однак, важливо контролювати їхню чисельність та вплив, аби запобігти негативним наслідкам для біорізноманіття водойм. Використання рослиноїдних риб для біологічної меліорації має перспективи і економічні вигоди, особливо в сенсі підтримки екологічно стійких методів управління водними ресурсами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ковальчук О. В. Екологічна роль рослиноїдних риб у водоймах України // Гідробіологічний журнал. 2018. Т. 54, № 2. С. 110—120.
2. Гончаренко О. П. Вплив рослиноїдних риб на екосистеми водойм України // Екологія і природні ресурси. 2020. № 3. С. 45—52.
3. Кузьменко В. В. Роль риб у підтриманні екологічного балансу прісноводних водойм : монографія. Харків : Основа, 2015. 250 с.
4. Мельничук В. О. Рослиноїдні риби як чинник біологічного очищення водних екосистем // Гідроекологічні дослідження України. 2021. Т. 5, № 1. С. 55—62.
5. Підоплічко О. Г., Мельничук В. О. Рослиноїдні риби в екосистемах прісноводних водойм. Львів : Видавничий дім, 2018. 180 с.
6. Дмитрук О. П. Екологічний вплив товстолобика і білого амурського амура на водну рослинність // Природничі науки. 2019. № 6. С. 72—80.